

DOĞA VE KÜLTÜRE PARTİLER NASIL BAKMALIDIR?

Prof. Dr. Metin SÖZEN

ÇEKÜL Vakfı Başkanı

Her seçim döneminde aynı durumla karşılaşırız. 1946 seçimlerini bir yana bırakır, 1950 ve sonrasını anımsar, konuşulanları, yazılanları, araştırmaya dayalı yorumları gözden geçirirsek, partilerin hedeflerinde ve önceliklerinde, programlarına yansıyan ana başlıklarında, dünyanın ve ülkemizin bugün geldiği noktaya ışık tutacak, geçmişten akıp gelen acaba kaç temel öge saptayabiliriz? Bugünlerde Johannesburg'da toplanan Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin gündemine işaret olabilecek kaygıları, yıllar önce kamuoyuna yansıtmayı kaçınılmaz görev bilen siyasal yaşamımızda kaç parti bulabiliriz?

Seçim ortamında bu soruları sormamızın nedeni, **"gelişmiş kavramların-kuralların"**, **"kalıcı uygulamaların"**, **"ileriye gören toplumsal tasarımların"** böyle sınırlı bir zaman dilimi içinde oluşması olanağının bulunmayışından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, **"toplumu ileri hedeflere yöneltecek"**, **"ortak kaygılara çözüm yolları arayacak"** örgütlenmeler içinde **"partilerin ağırlık ve önceliğinin"** geçmiş deneyimleri de dikkate alarak ne oranda söz konusu olacağını kendimize sormak zorundayız. Çünkü bu uzun yol, sabır ister, ilkeli olmayı kaçınılmaz kılar...

Herkesin olumlu cevap bulamadığı bu sorularla birlikte, Türkiye'nin seçim ortamını, değerli dostum Osman Saffet Arolat ile görüşürken, sayıları hızla artan partilerin programlarının bütünü ve alanımızla ilgili bölümlerini gözden geçirmeye karar verdik. Çünkü partilerin geçmişten farklı bulabileceğimiz noktalarını, toplumumuzun-dünyanın ulaştığı düzeyle örtüşen-aşan niteliklerini görmek, bunun yanı sıra yıllardır **"kültürel kimliği"** oluşturma çabalarımızın partilere yansıma oranını ve biçimini de saptamak istiyorduk. Programlarının bütününe, kültür-sanat konularıyla ilgili bölümlerine hızla göz attığımız zaman, bizlerin üretmeye çalıştığı **"herkesi kavrayan, geçmişe ve geleceğe açık ana başlıkları"**, toplumumuzun tüm bireylerini **"saran-sarmalayan temel noktaları"** sağlam-kavranabilir bir sistematik içinde bulmamız güçleşmektedir. Artık çağımız, **"düşüncelerin-kavramların"** güçlü bir akış içinde algılanabilir olması için farklı çıkış yolları denemektedir. Üstelik burada öncelikli hedef, ülkenin tüm bireyleri olursa, partilerin özel yöntemlere, özel bir dile, özel bir yapıya ulaşmaları gerekir. Oysa bizler yıllardır bu konuda çok açık bir biçimde **"Doğa ve Kültürle Varız"** diyoruz ve ardından **"Doğa-Kültür Öncelikli Yeni Bir Gündem"** istediğimizi, sivil toplum örgütleri olarak tüm etkinliklerimizde bıkmadan usanmadan dile getiriyoruz...

Hiç kuşkusuz burada göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta da, partileri birbirinden ayıran özelliklerin tüm başlıklarda okunur olmasıdır. Artık programların bütünlüğü kadar öne çıkardıkları konular arasındaki ilişkileri belirginleştirmeleri de varlık nedenlerinin kopmaz parçasıdır. Bugüne kadar içerik-biçim arasında **"güçlü bağ kurma"**, bunu geniş kesimlere aktarırken **"berraklaştırma"** sürecine ülkemiz önemi oranında tanık olmamıştır. Özellikle **"kültür-sanat"** konularında bir önceki seçimde yer alan cümlelerin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesinden çok, **"dünyanın ulaştığı"**

düzeyin ötesinde hedefler ve öncelikler” içeren yeni kavramlara yaslanan, uygulamaya ortam hazırlayan, özenle hazırlanmış bir bölümle bizlerin karşısına çıkmalıdır. Bu, onların **“kültürel kimliğimize gösterdikleri özeni”** yansıtacak en dikkat etmeleri gereken önemli noktaların başında gelmelidir...

Ayrıca bunlar bir yana **“programlarının öncelikli maddesi kültürel kimliğin-kültürel sürekliliğin geliştirilmesi olan bir parti”**, toplumsal yaşama, sanatsal gelişmelere de farklı bakıyor, ekonomiyi iyileştirmeyi de bu büyük kaynaktan yararlanarak gerçekleştireceğini vurguluyor demektir. Doğal olarak bu, başlıkları önem sırasına göre sıralama sorunu değildir. Kimlikli bir ulus yaratmayı hedeflemiş partilerin, geçmişte kalmış yanlışları yinelenemeyeceklerinin de işaretidir. Çarpıklığın doruk noktasına çıktığı böyle bir ortamda durumu somutlamak için sivil toplum örgütleri olarak bizler, **“doğal-kültürel kimliğin korunması-geliştirilmesine yönelik yeni bir anayasa”** istiyoruz ve bu konunun ilk madde olarak anayasayı taçlandırmasını bekliyoruz...

Herkesi ilgilendiren bu süreçte, **“Doğa ve Kültürle Varız”** sözünün ne anlama geldiğine Johannesburg’da cevap bulmaya çalışan dünya uluslarının, **“aymazlıklarına”** en kalıcı ve doğru kanıt, anayasasını farklı donatan, yazılanları uygulamaya dönüştüren ulusların bilinçleridir... Buna giden yolda partiler, günümüze kadar uzanan anlam veremediğimiz alışkanlıklarından sıyrıldıkları oranda, geleneğe dönüşen yanlışlar azalabilir... Topraklarını doğru kullanmaya, uğrunda varlıklarını adadıklarını söyledikleri yurttaşlarına **“bitirilmiş-tüketilmiş bir gelecek”** bırakmamaya karar vermelerinin ardından, **“ülkede değişimin başladığına inananlar”** kısa sürede çoğalabilir...

Değişmeye-değiştirmeye, **“yeniden yapılanmaya”** inanmak isteyenler, tüm partilerin programlarına bir de bu gözle bakmalıdırlar. Salt **“kültür-sanat”** bölümüyle yetinmek, alt başlıklarda oylanmak demektir. Bütününe ve önceliğine yansımayan temel kavramlar, günümüzü ve geleceğimizi mutlu kılamaz. Bugüne kadar **“uygarlıklar ülkesi Türkiye’nin her yerinde”** büyük bir hızla yitirilen kültürel varlıklarımızın, kültürel kimliğimizin temel taşlarının yerine neyi koyduğumuzu bilmemek, geleceğimizi karartır, dünyanın **“havası-suyu-toprağıyla köşeye sıkıştığı”** bir dönemde, bizleri büyük gücümüzü-birikimimizi değerlendiremez duruma düşürür. Bilinçli bir toplumda bu gidişten tasalanmayan partilerin, gündem dışına düşmesi, gündem dışında kalması doğaldır...

Aralıksız yapılan yanlışlara kızgınlığımızı bir yana bırakarak, **“dağılmadan toplanmayacak siyasal partilerimizi”** salt **“kişilere öncelik tanıyan ortamından”** çıkararak, ülkenin altında ve üstünde bulunan tüm değerlerine yöneltecek bir yeni düzeni, sivil toplum örgütleri olarak ülkede egemen kılmak zorundayız. O zaman parti programlarının bütünü farklı öncelikler taşır, içini doldurmak istediğimiz kavramlar anlam kazanır... Yıllardır sürekli aynı cümleleri boşuna kullanmıyoruz: **“Kamu-özel-yerel-sivil”** birlikteliğine dayalı yeni bir toplum... **“Kent-havza-bölge-ülke”** ölçeğinde tasarım-uygulama... Gecikmeden tüm kurumları-kuruluşları içerecek genişlikte **“ülkenin yeniden yapılanması”**... Kısacası, seçimlerin şaşkınlık yaratan ortamından sıyrılmış, soru soran, sorularına inandırıcı cevap arayan, kendini yeniden donatmaya çalışan yurttaşlar bekliyoruz...